

Pastaruoju metu suaktyvėjo Lietuvos filosofijos ir visuomeninės minties istorijos tyrimas. Rašoma nemaža disertacijų apie įvairių laikotarpių filosofinės minties raidą Lietuvoje bei atskirus filosofus. Pagrindinės filosofijos istorikų jėgos yra susibūrusios Lietuvos TSR MA Istorijos instituto Filosofijos, teisės ir sociologijos skyriaus Filosofijos sektoriuje bei Vilniaus Universiteto Filosofijos istorijos ir ateizmo katedroje. Jų iniciatyva Vilniuje 1971 metų kovo 5—6 dienomis ir buvo suorganizuota pirmoji tarprespublikinė mokslinė konferencija filosofijos ir visuomeninės minties istorijos Lietuvoje klausimams nagrinėti.

Konferencijos data buvo parinkta ne atsitiktinai, o savotiško jubilėjaus — filosofijos mokslo Lietuvos mokyklose 400-ųjų metinių proga. (Kaip žinoma, į Lietuvą pakviesti jėzuitai kovai prieš reformaciją 1570 metais Vilniuje įsteigė bendrojo lavinimo vidurinę mokyklą, tuo metu vadinamą kolegija, kurioje po metų — 1571 — buvo pradėta dėstyti scholastinės filosofijos disciplina — logika.)

Pirmoji tokio pobūdžio jubiliejinė konferencija įvyko Vilniaus universitete, su kuriuo beveik ištisai susijusi visa Lietuvos filosofinės ir visuomeninės minties raida.

Konferencija truko dvi dienas. Buvo perskaityti 34 pranešimai. Be Lietuvos filosofų, konferencijoje dalyvavo svečių iš Maskvos, Minsko, Kijevo ir Lvovo. Rusų, baltarusių ir ukrainiečių filosofų tyrimai yra metodologiškai vertingi, analizuojant Lietuvos filosofinės minties raidą. Savo ruožtu, lietuvių filosofų nuveikti darbai šioje srityje padeda tirti baltarusių bei ukrainiečių praeities filosofiją. Abipusės tyrimų reikšmės bei nacionalinių atskiros tautos filosofijos istorijos bruožų nušvietimui buvo skirtas ne vienas pranešimas.

Siame „Problemu“ numeryje spausdinama dauguma konferencijoje skaitytų pranešimų. Dalis jų sutrumpinti. Be spausdinamų pranešimų, konferencijoje buvo išklausti dar tokie įdomūs pranešimai: A. Byčkovo (Kijevas) „Apie susvetimėjimo formų specifiką ankstyvojoje feodalizmo

epochoje (*Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės medžiaga*)", S. Podokšino (Minskas) „Reformacijos reikšmė baltarusių ir lietuvių tautų istorijai“, N. Machnač (Minskas) „Slaptosios studentų draugijos (filomatai, demokratų draugija) ir sociologinės minties raida Baltarusijoje bei Lietuvoje“, K. Rikėvičiūtės (Vilnius) „J. Goluchovskio veikia Vilniaus universitete“, B. Genzelio (Vilnius) „Pozityvistinės idėjos Lietuvoje, baigiantis XIX amžiui“, J. Barzdaičio (Vilnius) „Liberaliosios buržuazijos ideologų pažiūra į religiją ir bažnyčių XIX a. pabaigoje — XX a. pradžioje“, J. Macevičius (Vilnius) „Itakų ryšys filosofinės minties vystymesi Lietuvoje“, O. Jefremovas (Minskas) „Revoliucinė-demokratinė kryptis Baltarusijos visuomeninėje mintyje (XX a. pradžia)“, G. Vaitkūno (Vilnius) „Romantinių ir švietėjiškų idėjų sąveika lietuvių estetikoje“.

Spausdinamus pranešimus buvo stengiamasi sudėti chronologine tvarka, atspindinčia nuoseklią filosofijos ir visuomeninės minties raidą. Tačiau šis leidinys nė iš tolo negali pretenduoti į Lietuvos filosofijos istorijos apybraižą. Tai savarankiškų įvairioms metodologinėms problemoms bei atskiriems filosofijos raidos etapams nušviesti skirtų straipsnių rinkinys. Tačiau tikimės, jog jis paskatins toliau tirti filosofinę ir visuomeninę mintį Lietuvoje, kad ateityje pagaliau būtų sukurta ir Lietuvos filosofijos istorija.

Dr. R. PLEČKAITIS
Konferencijos organizacinės komisijos
pirmininkas